

Ηλεκτρονικό Ευρετήριο Ελληνικών Επιστημονικών Περιοδικών Εκδόσεων: ένα εργαλείο εντοπισμού ελληνικής βιβλιογραφίας

Ασπασία Τόγια^α, Ελευθερία Κοσέογλου^β, Ελίζα Μακρίδου^γ, Αλέξης Βασιλείου^α

^α ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης, Θεσσαλονίκη, 57400, Ελλάδα

^β ΑΠΘ, Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης, Πανεπιστημιούπολη ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 54124, Ελλάδα

^γ Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης Διεθνούς Πανεπιστημίου, Θεσσαλονίκη, Τ.Κ. 57001, Ελλάδα

Περίληψη

Το άρθρο παρουσιάζει το Ηλεκτρονικό Ευρετήριο Ελληνικών Επιστημονικών Περιοδικών Εκδόσεων (ΗΕΕΕΠΕ), το οποίο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της πράξης «Προηγμένες Κεντρικές Υπηρεσίες Ψηφιακών Βιβλιοθηκών Ανοικτής Πρόσβασης ΣΕΑΒ», και συγκεκριμένα τις ενέργειες που ολοκληρώθηκαν στο πλαίσιο της αυτεπιστασίας του έργου. Σκοπός του ΗΕΕΕΠΕ είναι να συγκεντρώσει και να καταγράψει βιβλιογραφικές πληροφορίες για τα άρθρα που περιέχονται στα ελληνικά επιστημονικά περιοδικά, διευκολύνοντας την αναζήτηση της ελληνικής επιστημονικής βιβλιογραφίας και τον εντοπισμό του υλικού που περιλαμβάνεται στις ελληνικές επιστημονικές δημοσιεύσεις. Η πύλη που δημιουργήθηκε αποτελεί τον κεντρικό κόμβο σύνδεσης με τις παρεχόμενες υπηρεσίες και σχετικές πηγές. Προσφέρει πρόσβαση στον κατάλογο των ευρετηριασμένων άρθρων, σε έναν ενημερωμένο κατάλογο περίπου 500 τρεχόντων ελληνικών περιοδικών και στο wiki της υπηρεσίας που αναφέρεται σε θέματα ευρετηρίασης και θεματικής πρόσβασης. Το σύστημα προσφέρει απλή και σύνθετη αναζήτηση, αναζήτηση με βάση τον τίτλο του περιοδικού, τον συγγραφέα, το θέμα και το ISSN του περιοδικού και άλλους περιορισμούς. Επίσης, παρέχει σχετική βοήθεια προς τους χρήστες μέσω εγχειριδίων και ηλεκτρονικής επικοινωνίας και εκμεταλλεύεται τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης.

© 2016 Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Λέξεις-κλειδιά: ευρετήρια περιοδικών, ευρετηρίαση, επιστημονικά περιοδικά, Ελλάδα

doi:

Abstract

The article presents the Online Index to Greek Scholarly Journals which was developed as part of the project "Advanced Central Services of HEAL-Link's Open Access Digital Libraries". The Index analyses the contents of Greek scientific journals in all fields and disciplines, facilitating searching and retrieval of valuable information. A portal was created to provide access to all relevant content, sources and services: the indexed articles, an up-to-date catalogue of approximately 500 current Greek journals, and a wiki covering subject indexing and related topics. The system provides a variety of search options, user guides and online communication tools.

© 2016 Hellenic Academic Libraries Link

Keywords: periodical indexes, periodical indexing, scholarly journals, Greece

1. Εισαγωγή

Στο online λεξικό Βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης της Πληροφόρησης, η Joan M. Reitz, στο λήμμα «περιοδικό» αναφέρει ότι είναι μια περιοδική έκδοση με διακριτό τίτλο που περιέχει άρθρα, editorials, ανασκοπήσεις, στήλες, διηγήματα, ποιήματα ή άλλα μικρά κείμενα, γραμμένα από περισσότερους του ενός συνεργάτες, ενώ ως αξιολογημένο περιοδικό (*peer reviewed*) ορίζει το επιστημονικό περιοδικό που δημοσιεύει άρθρα ύστερα από διαδικασία κρίσης από ειδικούς αξιολογητές. (Reitz, 2013). «Ευρετήριο περιοδικών» είναι μια συγκεντρωτική λίστα από άρθρα περιοδικών, όπου οι εγγραφές και σε ορισμένες περιπτώσεις το επώνυμο του συγγραφέα εισάγονται κάτω από το θέμα. Ένα δομημένο ευρετήριο επιτρέπει στον χρήστη να εντοπίσει άρθρα συγκεκριμένου θέματος και υποδεικνύει τον τίτλο του περιοδικού, τον ακριβή τόμο, τεύχος και αριθμό σελίδων για κάθε άρθρο. Η διαδικασία χρήσης ένας ευρετηρίου είναι παρόμοια ή περίπου ίδια με τη διαδικασία έρευνας σε έναν κατάλογο βιβλιοθήκης.

Η έννοια της επιστήμης και εν μέρει της έρευνας υπάρχει από την αρχαιότητα στην Ελλάδα, την Αίγυπτο και τη Ρώμη, παίρνει όμως μια πιο συστηματική μορφή μετά τον 11^ο αι., με την ίδρυση των πρώτων πανεπιστημίων, τα οποία αρχικά ήταν προσκολλημένα στο θρησκευτικό κατεστημένο. Δύο είναι οι κυριότεροι σταθμοί στην ανάπτυξη και διάδοση της επιστήμης: η ανακάλυψη της τυπογραφίας και η ανάπτυξη των επιστημών την περίοδο του Διαφωτισμού. Η εισαγωγή της τυπογραφίας θα μπορούσε να θεωρεί η πρώτη προσπάθεια ανοικτής πρόσβασης στην επιστημονική γνώση. Παρά τα μεγάλα επιστημονικά επιτεύγματα και τις ανακαλύψεις, μέχρι τον 17ο αι. η διάδοση και ανταλλαγή των επιστημονικών ιδεών επιτυγχάνονταν αποκλειστικά μέσω της έκδοσης βιβλίων ή με την απευθείας επαφή των επιστημόνων. Πολύ γρήγορα αυτοί οι τρόποι επικοινωνίας θεωρήθηκαν ανεπαρκείς. Ένας επιστήμονας έπρεπε να περιμένει πολύ συγκεντρώνοντας μεγάλο όγκο αποτελεσμάτων πριν εκδώσει το βιβλίο του. Έτσι δημιουργήθηκε η ανάγκη για έναν πιο άμεσο και γρήγορο τρόπο επικοινωνίας και πρωτοπόροι επιστήμονες – ανάμεσά τους οι διακεκριμένοι Newton, Boyle, Hooke and Oldenburg –, που ίδρυσαν γύρω στο 1660 τη Royal Society of London, σκέφτηκαν ότι ο καλύτερος τρόπος, για να δημοσιευτεί ένα πείραμα ή μια παρατήρηση, είναι ένα έντυπο που θα εκδίδεται σε τακτά χρονικά διαστήματα και δεν θα έχει μεγάλη έκταση, όπως αυτή του βιβλίου. Τα πρώτα, λοιπόν, επιστημονικά περιοδικά πήραν σάρκα και οστά το 1665: το *Philosophical Transactions* από την Royal Society στην Αγγλία και το *Journal des Scavans* στη Γαλλία. Στο τέλος του 17ου αι. κυκλοφορούσαν ήδη 30 επιστημονικά και ιατρικά περιοδικά, τα περισσότερα όμως είχαν μικρή διάρκεια ζωής και έμοιαζαν ελάχιστα με τα σημερινά, αφού περιείχαν ελάχιστα άρθρα. Γύρω στον 19ο αι. εμφανίστηκαν τα επιστημονικά περιοδικά, όπως τα γνωρίζουμε σήμερα, και κάπου εκεί άρχισαν να κυκλοφορούν τα γνωστά και ευρείας αποδοχής περιοδικά, όπως τα *Science*, *Nature*, *The New England Journal of Medicine*, *The Journal of the American Medical Association* και το *Lancet*.

Από την εμφάνισή τους στα μέσα του 17^{ου} αιώνα, τα επιστημονικά περιοδικά επιτελούν τρεις βασικές λειτουργίες: καταγράφουν την επιστημονική πληροφορία, τη διαχέουν και της προσδίδουν κύρος και αναγνώριση. Οι επιστήμονες αισθάνονται έντονη την ανάγκη να δημοσιεύσουν σε επιστημονικά περιοδικά, θέλουν να διαδώσουν το έργο τους και να συμβάλουν στην εξέλιξη της επιστήμης, η οποία αποτελεί υπέρτατο κοινό αγαθό για την πρόοδο της ανθρωπότητας. Πέρα όμως από αυτό, οι επιστήμονες διαβάζουν ο ένας τον άλλο και αναφέρουν το έργο των συναδέλφων τους μέσα σε ένα σύστημα αναφορών και βιβλιογραφίας, που αποτελεί ένα σύστημα «ανταμοιβής». Ουσιαστικά, λοιπόν, η χρήση των αναφορών και της βιβλιογραφίας αποτελεί έναν κοινωνικό μηχανισμό ενίσχυσης των επιστημόνων. Όπως αναφέρει και ο Herschman (1970), ο απώτερος στόχος ενός επιστήμονα είναι η χρήση του έργου του και η αναγνώρισή του από τους συναδέλφους του, ώστε να αντιληφθεί και ο ίδιος ότι άξιζε ο χρόνος και ο κόπος που έχει καταβάλει. Άλλωστε κάθε επιστημονική εργασία αποκτά προστιθέμενη αξία με την επαναχρησιμοποίησή της (Almeida, 2013, April 30).

Πώς όμως ο επιστήμονας θα βρει τη βιβλιογραφία του; Για να μπορέσει ένα επιστήμονας να βρει τη βιβλιογραφία που ψάχνει και να κάνει έρευνα χρειάζεται ένα καλό ευρετήριο άρθρων επιστημονικών περιοδικών. Όλος ο κύκλος της επιστημονικής εργασίας ξεκινά από και στηρίζεται στη βιβλιογραφική έρευνα και τη βιβλιογραφική αναφορά που ουσιαστικά είναι η «μητέρα» του σημερινού υπερσυνδέσμου. Αρχικά υπήρχαν διάφορα έντυπα ευρετήρια που για αιώνες στήριζαν την επιστημονική έρευνα. Σήμερα, με την κυριαρχία του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου, άλλαξε ο τρόπος και το μέσο, όχι όμως η λογική της βιβλιογραφικής έρευνας.

Η πρώτη προσπάθεια για τη δημιουργία ενός συστηματικού ευρετηρίου περιοδικών εκδόσεων έγινε από τον William Frederick Poole που ξεκίνησε να ευρετηριάζει περιοδικά, ενώ ήταν φοιτητής στο Yale, και το 1848 δημοσίευσε ένα ευρετήριο 154 σελίδων με τον τίτλο *Index to Subjects Treated in the Reviews and Other Periodicals*. Η δεύτερη έκδοση του ευρετηρίου εμφανίστηκε το 1853 και η τρίτη το 1883, αφού πλέον ο Poole είχε επιδιώξει τη συνεργασία με την American Library Association (ALA). Από το 1883 έως το 1899

ένα ευρετήριο με τίτλο Cooperative Index to Periodicals δημοσιεύτηκε υπό την αιγίδα της ALA, αλλά η προσπάθεια αντιμετώπισε σοβαρά οργανωτικά και οικονομικά προβλήματα. Ήταν τελικά το 1901 που ένα έγκυρο και ενημερωμένο ευρετήριο περιοδικών έγινε πραγματικότητα, όταν ο νεαρός τότε Halsey William Wilson παρουσίασε για πρώτη φορά το Readers' Guide to Periodical Literature ως μια εμπορική έκδοση. Ο Wilson εκμεταλλεύτηκε μάλιστα τη νέα τεχνολογία της μηχανικής στοιχειοθεσίας, για να δημιουργήσει συγκεντρωτικά ευρετήρια που αποδείχτηκαν δώρο θεού για τους ερευνητές και τους βιβλιοθηκονόμους (Miller & Kuhr, 2000).

Εκτός από την ασταθή του έκδοση, το πιο σοβαρό μειονέκτημα του ευρετηρίου του Poole, χωρίς αυτό βέβαια να μειώνει την αξία του επιτεύγματος για την εποχή του, ήταν η έλλειψη καθιερωμένων θεμάτων. Ο Poole συμβούλευε τους ευρετηριαστές, που ήταν διασκορπισμένοι σε ολόκληρη τη χώρα και δεν είχαν πρόσβαση σε ένα κεντρικό αρχείο καθιερωμένων θεμάτων, να χρησιμοποιούν λέξεις από τον τίτλο ως τον καλύτερο οδηγό για το θέμα που πραγματεύεται το άρθρο: *στις περισσότερες περιπτώσεις ο τίτλος που δίνει ο συγγραφέας εκφράζει με τον καλύτερο τρόπο το θέμα του άρθρου του· αν ωστόσο ο συγγραφέας έχει χρησιμοποιήσει έναν δυσνόητο ή παραπλανητικό τίτλο, ο ευρετηριαστής θα δώσει στο άρθρο έναν καλύτερο και θα το τοποθετήσει κάτω από την επικεφαλίδα στην οποία λογικά ανήκει και με την οποία θα αναζητηθεί* (Miller & Kuhr, 2000, σελ.160). Η πεποίθηση ότι ο ευρετηριαστής γνωρίζει πού ακριβώς ανήκει κάτι ή πώς θα αναζητηθεί φαίνεται βέβαια σήμερα αρκετά απλοϊκή σε όποιον έχει ασχοληθεί και γνωρίζει την πολυπλοκότητα των θεματικών επικεφαλίδων. Πολλοί από τους επικριτές του Poole επιθυμούσαν διασυνδεδεμένες παραπομπές και ο ίδιος ο Poole ενθάρρυνε την περιορισμένη χρήση τους, όχι όμως από μη καθιερωμένους σε καθιερωμένους όρους. Ο Wilson από την άλλη πλευρά, χρησιμοποιώντας για την ευρετηρίαση των περιοδικών του Readers' Guide μία ομάδα εκπαιδευμένων επαγγελματιών που δούλευαν όλοι μαζί στο ίδιο σημείο, κατάφερε να δημιουργήσει κατάλογο καθιερωμένων θεμάτων ειδικά προσαρμοσμένων στα περιοδικά, και με αυτόν τον τρόπο να κάνει τομή στον βιβλιογραφικό έλεγχο των περιοδικών εκδόσεων (Miller & Kuhr, 2000).

Από τότε, δημιουργήθηκε ένας μεγάλος αριθμός ευρετηρίων, κάποια γενικά, όπως το *Readers' Guide*, άλλα αφιερωμένα σε συγκεκριμένη επιστήμη (π.χ. *Education Index*) ή ομάδα επιστημών (π.χ. *Humanities Index*) και άλλα που περιορίζονται σε συγκεκριμένο είδος εκδόσεων (π.χ. *Alternative Press Index*). Τα ευρετήρια αυτά, που αποτελούν εμπορικά προϊόντα και διατίθενται στις βιβλιοθήκες μέσω συνδρομής, αρχικά εκδίδονταν σε έντυπη μορφή και αργότερα σε ηλεκτρονική, ως βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων. Κατά καιρούς, διάφορες βιβλιοθήκες δημιούργησαν δικά τους ευρετήρια, κυρίως για περιοδικά τοπικού ενδιαφέροντος ή εξειδικευμένα περιοδικά που απευθύνονται σε ειδικό κοινό (Burke & York, 1994· Hallman & McGruer, 1985· Horah, 1998· Sennema, 2002· Stewart & Hatton, 1992· Walker & McKee, 2008). Τα περιοδικά αυτά, αν και αποτελούν πολύτιμη πηγή πληροφοριών, δεν ευρετηριάζονται στα εμπορικά ευρετήρια, με αποτέλεσμα η πρόσβαση στα άρθρα τους να είναι δύσκολη ή και αδύνατη.

Η ανάπτυξη ενός ευρετηρίου δεν είναι εύκολη υπόθεση, η χρησιμότητά του όμως αξίζει τον κόπο και το κόστος που απαιτούνται (Hallman & McGruer, 1985). Οι κυριότεροι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη σε μια τέτοια προσπάθεια είναι – εκτός φυσικά από το κόστος παραγωγής και το λογισμικό που θα χρησιμοποιηθεί – η επιλογή των περιοδικών, η επιλογή των άρθρων που θα ευρετηριαστούν, η γλώσσα ευρετηρίασης που θα χρησιμοποιηθεί και ο έλεγχος των καθιερωμένων όρων. Ο αριθμός των περιοδικών που θα ευρετηριαστούν καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τον διαθέσιμο προϋπολογισμό. Η επιλογή των επιμέρους τίτλων θα βασιστεί στο περιεχόμενο και την ποιότητα κάθε περιοδικού. Επειδή είναι δύσκολο να προβλέψει κανείς ποιοι ακριβώς θα είναι οι χρήστες του ευρετηρίου, είναι σημαντικό κατά την επιλογή να ληφθούν υπόψη όλοι οι εν δυνάμει χρήστες. Για την επιλογή των άρθρων πρέπει να αποφασιστεί αν η ευρετηρίαση θα είναι περιεκτική ή επιλεκτική. Στη δεύτερη περίπτωση, κάποιες κατηγορίες άρθρων, όπως editorial, ειδήσεις, νεκρολογίες, βιβλιοκρισίες κλπ., πιθανόν να εξαιρεθούν. Οι ανάγκες των πιθανών χρηστών και η σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας θα καθορίσουν το εύρος της ευρετηρίασης. Σε ό,τι αφορά τη γλώσσα ευρετηρίασης, λόγω της μεγάλης ποικιλίας στην ορολογία που χρησιμοποιείται από διαφορετικούς συγγραφείς για τα ανόμοια θέματα που πραγματεύονται ακόμα και πολύ εξειδικευμένα επιστημονικά περιοδικά, αλλά και της ανομοιογένειας των θεμάτων που πραγματεύονται τα γενικά περιοδικά ή αυτά που καλύπτουν μια ολόκληρη επιστήμη, είναι απαραίτητος ο αυστηρός έλεγχος της ορολογίας, περισσότερες διασυνδεδεμένες παραπομπές και η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συνέπεια στην επιλογή των όρων ευρετηρίασης, όχι μόνο για το ευρετήριο ενός μεμονωμένου τόμου, αλλά σε βάθος χρόνου, προκειμένου να υπάρχει μια συνέχεια που να διευκολύνει αναδρομικές έρευνες. Η συνέπεια μπορεί να εξασφαλιστεί με τη χρήση ελεγχόμενου λεξιλογίου (κατάλογοι θεματικών επικεφαλίδων/θησαυροί) χωρίς όμως να αποκλείεται και η χρήση της ορολογίας που χρησιμοποιούν οι συγγραφείς, όταν δεν υπάρχει κατάλληλος όρος στο ελεγχόμενο λεξιλόγιο ή όταν ένας καινούριος όρος θεωρείται αρκετά σημαντικός και

η χρήση του είναι επιβεβλημένη, τουλάχιστον ως διασυνδετική παραπομπή. Οι αλλαγές στην ορολογία είναι φυσικά αναπόφευκτες και πρέπει να ληφθούν υπόψη. Η δημιουργία και η συνεχής ενημέρωση ενός αρχείου καθιερωμένων όρων είναι απαραίτητες, προκειμένου να εξασφαλιστεί συνέπεια στη χρήση των όρων και η αποτελεσματική πλοήγηση του χρήστη στη θεματολογία των άρθρων.

2. Περιγραφή του έργου¹

Το έργο εντάσσεται στην πράξη «Προηγμένες Κεντρικές Υπηρεσίες Ψηφιακών Βιβλιοθηκών Ανοικτής Πρόσβασης Σ.Ε.Α.Β.». Αφορμή για την υλοποίησή του αποτέλεσε η διαπίστωση ότι ένα ευρετήριο περιοδικών εκδόσεων θα αποτελέσει το ιδανικό εργαλείο για τον εντοπισμό άρθρων περιοδικών εκδόσεων για θέματα που ενδιαφέρουν τον εργαζόμενο, τον φοιτητή, τον μαθητή και οποιονδήποτε πολίτη, ανεξάρτητα από το περιοδικό, το έτος ή τον τόμο/τεύχος στο οποίο έχουν δημοσιευτεί, τον συγγραφέα ή τον τίτλο τους. Η δομή και η οργάνωση του ευρετηρίου θα επιτρέπουν τον ακριβή εντοπισμό των πληροφοριών που, κατά περίπτωση, απαιτούνται, και η ανοικτή πρόσβαση σε αυτό θα διασφαλίζει την ελεύθερη χρήση του. Ειδικότερα, ένα ευρετήριο ελληνικών περιοδικών εκδόσεων θα επιτρέπει την άμεση πρόσβαση σε άρθρα ανάλογα με το θέμα που πραγματεύονται, αλλά και σε άρθρα των οποίων ο συγγραφέας ή ο τίτλος είναι γνωστός, άρθρα που δημοσιεύονται σε συγκεκριμένα περιοδικά, παρέχοντας συγχρόνως τα βιβλιογραφικά στοιχεία που είναι απαραίτητα για τον εντοπισμό τους, δηλαδή τον τίτλο του περιοδικού στο οποίο έχουν δημοσιευθεί, το συγκεκριμένο τεύχος και τόμο, τη χρονολογία έκδοσης, καθώς και την ακριβή σελιδαρίθμησή τους.

Είναι γνωστό ότι, ενώ οι ακαδημαϊκοί δάσκαλοι, οι ερευνητές και οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε πληθώρα ξένων δημοσιεύσεων μέσω των συνδρομών του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, η κοινότητα αυτή, καθώς και κάθε ενδιαφερόμενος πολίτης δεν έχουν τη δυνατότητα εντοπισμού υλικού που περιλαμβάνεται σε ελληνικές δημοσιεύσεις. Μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει συντονισμένη και κεντρικά σχεδιασμένη προσπάθεια για την καταγραφή των περιεχομένων των περιοδικών αυτών με τρόπο που θα επιτρέπει την άμεση, ταχεία και αποτελεσματική πρόσβαση στα βιβλιογραφικά δεδομένα του περιεχομένου τους και στο πλήρες κείμενό τους, στις περιπτώσεις που υπάρχει συναίνεση των εκδοτών τους. Εν πολλοίς, η αναζήτηση υλικού από ελληνικά περιοδικά γίνεται σήμερα είτε χειροκίνητα, απαιτώντας ανυπολόγιστο χρόνο και προσπάθεια, είτε αποσπασματικά, μέσω μεμονωμένων προσπαθειών που έχουν γίνει μέχρι τώρα. Παραδείγματα προσπαθειών για τον βιβλιογραφικό έλεγχο της ελληνικής αρθρογραφίας, ορισμένες από τις οποίες δεν συνεχίζονται πλέον, αποτελούν ενδεικτικά το *Ευρετήριο Άρθρων Ελληνικών Περιοδικών*, που έχει αναπτύξει και συνεχίζει να εμπλουτίζει η Βιβλιοθήκη του Αλεξάνδρειου ΤΕΙ Θεσσαλονίκης www.lib.teithe.gr, και περιλαμβάνει τα περιεχόμενα 26 περιοδικών ποικίλης θεματολογίας της συλλογής της, η *Bulletin signalétique* του Γαλλικού Ινστιτούτου της Αθήνας, 1945-1975, η *Ιατρική Βιβλιογραφία Ιπποκράτης* <argo.ekt.gr> που έχει παραγάγει η Ιατροτέκ και καλύπτει τη χρονική περίοδο 1980-1999, η *Γλάυκα- Βάση για την ελληνική κοινωνία και τον Ελληνισμό* <argo.ekt.gr> του Κέντρου Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΕΚΜΟ-ΚΟΠ), του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Πάντειου Πανεπιστημίου.

Αποτέλεσμα της έλλειψης ενός κεντρικού ευρετηρίου ελληνικών επιστημονικών περιοδικών εκδόσεων είναι η απώλεια χρήσιμων πληροφοριών που ενδιαφέρουν τους ερευνητές και οποιονδήποτε πολίτη, όχι μόνο άμεσα αλλά και στο μέλλον. Η έλλειψη αυτή γίνεται εντονότερη με το πέρασμα του χρόνου και τη συσσώρευση πληροφοριών «θαμμένων» σε τεκμήρια, χωρίς τη δυνατότητα άμεσου εντοπισμού τους. Αναδεικνύεται, επομένως, ως επιτακτική ανάγκη η συλλογή αυτών των πληροφοριών, η εξασφάλιση της διατήρησής τους στη νέα τους μορφή στο διηνεκές και η παροχή πρόσβασης σε αυτές.

2.1. Στόχοι και οφέλη του έργου

Βασικός σκοπός του έργου είναι η δημιουργία ενός Ηλεκτρονικού Ευρετηρίου Ελληνικών Επιστημονικών Περιοδικών Εκδόσεων (ΗΕΕΕΠΕ), το οποίο θα συγκεντρώνει και θα καταγράφει βιβλιογραφικές πληροφορίες (metadata) για τα άρθρα που περιέχονται στις ελληνικές επιστημονικές περιοδικές εκδόσεις και θα διευκολύνει την αναζήτηση ελληνικής επιστημονικής βιβλιογραφίας και τον εντοπισμό του υλικού που περιλαμβάνεται στις ελληνικές επιστημονικές δημοσιεύσεις.

¹ Η ιδέα για τη δημιουργία ενός ευρετηρίου ελληνικών περιοδικών ανήκει στη Μερσίνη Μορελέλη-Κακούρη, η οποία συνέγραψε την πρόταση για την υλοποίηση του έργου και είχε τον συντονισμό του μέχρι την αφυπηρέτησή της από το ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Το κείμενο του συγκεκριμένου κεφαλαίου βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο κείμενο της πρότασής της.

Αναλυτικότερα, οι στόχοι του ηλεκτρονικού ευρετηρίου είναι να εξασφαλίσει:

- τη συγκέντρωση, τεκμηρίωση και διατήρηση των πληροφοριών για τα μεταδεδομένα των άρθρων που περιέχονται στις ελληνικές επιστημονικές εκδόσεις και είναι διασκορπισμένες σε ακαδημαϊκές και ειδικές βιβλιοθήκες της χώρας,
- τη δυνατότητα αναζήτησης των άρθρων που δημοσιεύονται σε έγκριτα ελληνικά περιοδικά με ποικίλους τρόπους (όνομα συγγραφέα, τίτλος, λέξεις-κλειδιά κλπ.),
- τον άμεσο, ακριβή και αποτελεσματικό εντοπισμό των άρθρων (τίτλος περιοδικού στο οποίο έχουν δημοσιευτεί, συγκεκριμένο τεύχος, χρονολογία έκδοσης, ακριβής σελιδαρίθμηση),
- την ανοικτή πρόσβαση και ελεύθερη χρήση της υπηρεσίας από κάθε ενδιαφερόμενο,
- τη δημιουργία ενιαίας πολιτικής ευρετηρίασης,
- την ανάδειξη και προβολή της ελληνικής επιστημονικής παραγωγής.

Η δημιουργία του ηλεκτρονικού ευρετηρίου των άρθρων ελληνικών επιστημονικών περιοδικών εκδόσεων θα έχει πολλούς αποδέκτες και τα οφέλη που θα προκύψουν θα είναι πολλαπλά:

- Ανάδειξη και αξιοποίηση προσπαθειών που έχουν γίνει στο παρελθόν. Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει καταγεγραμμένη και σαφής εικόνα των αποτελεσμάτων ξεχωριστών και διάσπαρτων προσπαθειών που περιλαμβάνουν πολύτιμο υλικό. Εξάλλου, πολλές από τις προσπάθειες αυτές είναι σε έντυπη μορφή, με αποτέλεσμα την αδυναμία πρόσβασης στο περιεχόμενό τους εξ αποστάσεως.
- Συντονισμός μεμονωμένων προσπαθειών που τυχόν γίνονται. Όσες από τις προσπάθειες αυτές συνεχίζονται μέχρι σήμερα γίνονται ασυντόνιστα, χωρίς κεντρικό σχεδιασμό και χωρίς να ακολουθούνται κοινά πρότυπα, ως προς τη βάση δεδομένων που χρησιμοποιείται και τον τρόπο ευρετηρίασης του υλικού. Η παρούσα προσπάθεια θα επιτρέψει τον συντονισμό και τη διασύνδεση του έργου με τα υποέργα που υλοποιήθηκαν στις κάθετες δράσεις των βιβλιοθηκών.
- Εξοικονόμηση πόρων. Δεν είναι γνωστό ποιοι συγκεκριμένοι τίτλοι ευρετηριάζονται από ποιες βιβλιοθήκες, με πιθανό αποτέλεσμα την επικάλυψη τίτλων και την άσκοπη απασχόληση προσωπικού. Η κατανομή των τίτλων ανά βιβλιοθήκη θα εξασφαλίσει τη μοναδικότητα της ευρετηρίασης κάθε τίτλου, θα αποδεσμεύσει απασχολούμενο προσωπικό από αυτή τη δραστηριότητα και θα επιτρέψει την ενασχόλησή του με άλλα αντικείμενα τεχνολογικής αιχμής και προτεραιότητας.
- Συμβατότητα με άλλες βάσεις που περιέχουν παρεμφερές υλικό. Η εφαρμογή διεθνών προτύπων και προδιαγραφών εξασφαλίζει τη διαλειτουργικότητα του ευρετηρίου με άλλες βάσεις δεδομένων.
- Ανάδειξη του περιεχομένου της ελληνικής αρθρογραφίας και υποστήριξη της ερευνητικής, επιστημονικής και εκπαιδευτικής διαδικασίας. Εάν στόχος της εκπαίδευσης, τυπικής και άτυπης, είναι η διευκόλυνση της συλλογής πληροφοριών, το ηλεκτρονικό ευρετήριο θα αποτελέσει μια πολύτιμη πηγή για τους ερευνητές, τους φοιτητές, τους μαθητές, τους διά βίου μανθάνοντες.
- Ανάδειξη ελληνικού επιστημονικού, πολιτιστικού, ιστορικού, λαογραφικού περιεχομένου. Σήμερα, υλικό που αναφέρεται στις παραπάνω θεματικές περιοχές και δημοσιεύεται σε ελληνικές περιοδικές εκδόσεις παραμένει μη προσβάσιμο, με αποτέλεσμα να στερούνται πληροφορίας ομάδες που είτε δεν γνωρίζουν άλλες γλώσσες είτε δεν έχουν πρόσβαση σε εμπορικές βάσεις δεδομένων με τις οποίες οι βιβλιοθήκες, ακαδημαϊκές κυρίως, συνάπτουν ειδικές συμβάσεις επί πληρωμή.

3. Υλοποίηση του έργου

Για την επίτευξη των στόχων του έργου εκτελέστηκαν, στο πλαίσιο της αυτεπιστασίας, οι ακόλουθες εργασίες: αναπτύχθηκε βιβλιογραφική βάση με την καταχώριση βιβλιογραφικών εγγραφών σε ένα σύστημα καταλόγου, έγινε μετατροπή ορισμένων έντυπων ευρετηρίων σε online μορφή και δημιουργήθηκε μια πύλη που επιτρέπει την πρόσβαση στο ευρετήριο. Για την υλοποίηση του ΗΕΕΠΕ επιλέχθηκε το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης βιβλιοθηκών (ILS) ανοικτού κώδικα Koha 3.10.04.000. Η επιλογή ενός ILS για την υλοποίηση του ευρετηρίου έγινε λόγω των δυνατοτήτων που αυτό προσφέρει και συγκεκριμένα της αναλυτικής τεκμηρίωσης του υλικού, της χρήσης προτύπων, του ελέγχου καθιερωμένων όρων και της γενικότερης ευελιξίας του. Επιπλέον, το συγκεκριμένο λογισμικό επιλέχθηκε επειδή επιτρέπει την χωρίς περιορισμούς παρέμβαση στον κώδικά του, και άρα την ανοικτή πρόσβαση στα δεδομένα και τη βάση των βιβλιογραφικών εγγραφών.

3.1. Κατάλογος περιοδικών και ευρετηρίων

Προκειμένου να διευκολυνθεί η επιλογή των περιοδικών που θα συμπεριληφθούν στο ευρετήριο, αποφασίστηκε να συνταχθεί ένας ηλεκτρονικός κατάλογος ελληνικών περιοδικών εκδόσεων. Για τη σύνταξη του καταλόγου αναζητήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν οι πληροφορίες των καταλόγων των περιοδικών εκδόσεων όσων βιβλιοθηκών είχαν τέτοιους, και, στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκαν αναζητήσεις στους δημόσιους καταλόγους των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. Αφού συγκεντρώθηκαν όλοι οι τίτλοι των περιοδικών από τις παραπάνω πηγές, οι αναζητήσεις επεκτάθηκαν στον εθνικό συλλογικό κατάλογο επιστημονικών περιοδικών (<http://eskep.ekt.gr/eskep/>) και στην πύλη “Ζέφυρος” (<http://zephyr.lib.uoc.gr/cgi-bin/zap/zap/bsearch.zap?type=basic>), ώστε να εντοπίζονται οι βιβλιογραφικές πληροφορίες και οι τοποθεσίες κάθε περιοδικού.

Σε αρκετές περιπτώσεις, προκειμένου να συγκεντρωθούν οι απαραίτητες πληροφορίες, έγιναν και μεμονωμένες αναζητήσεις σε δημόσιους καταλόγους βιβλιοθηκών. Με αυτόν τον τρόπο καταγράφηκαν περίπου 2.500 τίτλοι ελληνικών περιοδικών, τρέχοντες και μη. Στη συνέχεια, έγιναν συστηματικές αναζητήσεις στο διαδίκτυο και σε όλες τις προηγούμενες πηγές, όπως επίσης και προσωπική επικοινωνία με υπευθύνους βιβλιοθηκών, προκειμένου να διαπιστωθεί ποια από αυτά τα περιοδικά είναι τρέχοντα, δηλαδή συνεχίζουν την έκδοσή τους και ταυτόχρονα πληρούν το κριτήριο του επιστημονικού περιοδικού, προκειμένου να καταχωριστούν στον εν λόγω κατάλογο. Για την καταχώριση των περιοδικών δημιουργήθηκε ειδική φόρμα καταγραφής (Εικόνα 1). Τελικά καταχωρίστηκαν περί τα 500 περιοδικά και τα στοιχεία που καταγράφηκαν ήταν τα εξής:

- i. τίτλος περιοδικής έκδοσης,
- ii. φορέας έκδοσης,
- iii. ISSN περιοδικού,
- iv. έτος πρώτης κυκλοφορίας.
- v. συχνότητα,
- vi. βάσεις στις οποίες ευρετηριάζεται,
- vii. επιστημονικό πεδίο/θέμα,
- viii. URL περιοδικού, στην περίπτωση που το περιοδικό διαθέτει και ηλεκτρονική μορφή,
- ix. διαθέσιμες μορφές,
- x. διαθεσιμότητα πλήρους κειμένου (στην περίπτωση των ηλεκτρονικών περιοδικών ή των περιοδικών που είναι διαθέσιμα και σε ηλεκτρονική μορφή),
- xi. είδος φορέα έκδοσης (π.χ. ακαδημαϊκό ίδρυμα, επιστημονική ένωση κλπ.),
- xii. διεύθυνση φορέα,
- xiii. και, γενικά, οποιαδήποτε άλλη πληροφορία θεωρήθηκε χρήσιμη για την πληρότητα του καταλόγου.

Καταγραφή περιοδικών

Τίτλος (*)

ISSN

Υπεύθυνος έκδοσης

Έγκριτο (*) Ναι Όχι Χωρίς πληροφορία

Ηλεκτρονική μορφή (*) Ναι Όχι

Πλήρες κείμενο (*) Ναι Όχι Χωρίς πληροφορία

Url

Θεματική κατηγορία Αν το περιοδικό είναι ηλεκτρονικό τότε πια είναι η διεύθυνση του

Βάσεις ευρετηρίασης

Έτος πρώτης κυκλοφορίας

Συχνότητα έκδοσης

Είδος φορέα έκδοσης

Διεύθυνση φορέα

Σχόλια

Εικόνα 1. Φόρμα καταγραφής περιοδικών.

Εκτός από τον κατάλογο των περιοδικών, πραγματοποιήθηκε και καταγραφή όλων των προσπαθειών που έχουν γίνει από βιβλιοθήκες ή άλλους φορείς για την ανάπτυξη ηλεκτρονικών ευρετηρίων ελληνικών περιοδικών. Σκοπός της καταγραφής αυτής είναι να δώσει μια κατά το δυνατό πλήρη και ολοκληρωμένη εικόνα των περιοδικών που έχουν ευρετηριαστεί, του εύρους της ευρετηρίασης, του λογισμικού που έχει χρησιμοποιηθεί, της διάταξης των εγγραφών και του συνολικού αριθμού των εγγραφών που περιέχει κάθε εφαρμογή. Για τη σύνταξη του καταλόγου έγιναν εκτεταμένες έρευνες στο διαδίκτυο και σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρξε επικοινωνία με υπευθύνους φορέων, προκειμένου να αποσαφηνιστούν λεπτομέρειες. Συγκεκριμένα, οι σχετικές πληροφορίες αναζητήθηκαν αρχικά στις υπηρεσίες των ακαδημαϊκών και ειδικών βιβλιοθηκών, μέσω των ιστοτόπων τους. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε onsite έρευνα σε καθέν από τα ευρετήρια που εντοπίστηκαν, προκειμένου να συλλεχθούν τα απαραίτητα στοιχεία για την κατάρτιση του καταλόγου (Εικόνα 2).

Παραγωγός	Λογισμικό/Διάταξη εγγραφών	Αριθμός Εγγραφών (εκτίμηση)	Τίτλοι	Εύρος Ευρετηρίασης	Χρονική Κάλυψη Ευρετηρίου
A.S.K.T.	Advance/Unimarc (http://opac.asfa.gr/cgi-bin-EL/egwcgi/113170/query.egw;/-1+advance.asfa.gr:211/ADVANCE)	>3.000	1. Ζυγός 2. Εικαστικά 3. Νέες Μορφές 4. Πινακοθήκη 5. Η τέχνη	Αποδελτίωση Θεματικές επικεφαλίδες	X.II.
Βιβλιοθήκη TEE	Advance/Unimarc (http://opac.tee.gr/cgi-bin-EL/egwcgi/egwrtcl/targets.egw)	7.000	1. Τεχνικά Χρονικά	Αποδελτίωση Θεματικές επικεφαλίδες	1932 –
Βιβλιοθήκη Οικονομικού Παν/μιου Αθηνών	Horizon/Unimarc (http://195.251.251.177/ipac20/ipac.jsp?profile=aueplib&lang=null&reloadxsl=true#focus)	5.000	1. Αγορά χωρίς σύνορα 2. Αγροτική τράπεζα της Ελλάδος. Δ/ση συνεταιρισμών. Έκθεση πεπραγμένων έτους 3. Αγροτικός συναρπασμός 4. Αργώ	Αποδελτίωση Περίληψεις Θεματικές επικεφαλίδες	1996 – 2012 *Κάποια περιοδικά εντάχθηκαν μετά το 1996.

Εικόνα 2. Κατάλογος ηλεκτρονικών ευρετηρίων.

3.2. Κριτήρια επιλογής περιοδικών

Η επιλογή των περιοδικών που θα συμπεριληφθούν σε ένα γενικό ευρετήριο είναι από τη φύση του έργο δύσκολο και πολύπλοκο. Ιδιαίτερα, μάλιστα, όταν πρόκειται για ελληνικά περιοδικά, για τα οποία δεν υπάρχουν οι ευρέως χρησιμοποιούμενοι και εν πολλοίς αποδεκτοί βιβλιομετρικοί δείκτες, ούτε βέβαια κατατάξεις ή μελέτες αξιολόγησης. Σε διεθνές επίπεδο, η αξιολόγηση και κατάταξη των περιοδικών γίνεται είτε με ποιοτικά, είτε με ποσοτικά κριτήρια, ή και με συνδυασμό των δύο. Η βασικότερη ποιοτική μέθοδος είναι αυτή της αξιολόγησης από ειδικούς (peer review), σύμφωνα με την οποία ένας αριθμός ειδικών επιστημόνων βαθμολογεί την ποιότητα των περιοδικών. Οι ποσοτικές προσεγγίσεις βασίζονται κατά κανόνα στην ανάλυση των αναφορών², στο πλαίσιο της οποίας η πιο γνωστή μέθοδος είναι ο δείκτης απήχησης (impact factor). Πηγή άντλησης δεδομένων για τον δείκτη απήχησης κάθε περιοδικού είναι η βάση δεδομένων Web of Science (WoS) του Thomson, και πιο συγκεκριμένα, το αναλυτικό της εργαλείο Journal Citation Reports (JCR)³. Άλλες μέθοδοι αξιολόγησης και κατάταξης των επιστημονικών περιοδικών είναι το αναλυτικό εργαλείο της Google (Google Journal Metrics)⁴, ο δείκτης Eigenfactor⁵, ο συνολικός αριθμός ετερο-αναφορών και το ποσοστό αποδοχής των προς δημοσίευση άρθρων (journal acceptance rates). Υπάρχουν επίσης κατάλογοι κατάταξης περιοδικών (journal rankings), για τις οποίες χρησιμοποιούνται εναλλακτικά ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι. Παρά τα προβλήματα που κατά καιρούς έχουν εντοπιστεί και τις αντιρρήσεις που έχουν εκφραστεί για την εγκυρότητα και αξιοπιστία των βιβλιομετρικών δεικτών⁶, αυτοί αποτελούν μια αξιόπιστη βάση εκκίνησης για τον εντοπισμό της απήχησης των περιοδικών στην επιστημονική κοινότητα. Για τα ελληνικά περιοδικά ωστόσο δεν υπάρχουν – πλην ελαχίστων εξαιρέσεων

2 Η ανάλυση αναφορών αποτελεί τον σημαντικότερο κλάδο της βιβλιομετρίας. Βασίζεται στις αναφορές που γίνονται σε δημοσιευμένα επιστημονικά έργα από άλλα έργα, για να καθορίσει μοτίβα επιστημονικής επικοινωνίας, διασυνδέσεις μεταξύ δημοσιευμάτων, επιστημόνων, επιστημονικών κλάδων κλπ. (ODLIS: Online dictionary for library and information science, http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_h.aspx).

3 Ως δείκτης απήχησης ενός περιοδικού ορίζεται ο μέσος όρος των αναφορών που έχουν γίνει τον τρέχοντα χρόνο στα άρθρα που έχουν δημοσιευθεί στο περιοδικό τα δύο τελευταία χρόνια από τα άρθρα των περιοδικών που περιέχονται στην WoS. Βλ. και Garfield, E. (1994). The impact factor: ISI. *Current Contents, June 20*. Retrieved November 29, 2005, from <http://www.isinet.com/knowtrend/essays/journalcitationreports/impactfactor/>; Garfield, E. (1999). Journal impact factor: a brief review. *Canadian Medical Association Journal, 161*, 979-980).

4 Δίνει στους συγγραφείς τη δυνατότητα να «μετρήσουν» την αναγνωρισιμότητά τους και την απήχηση του έργου τους μέσω διάφορων βιβλιομετρικών δεικτών (<http://scholar.google.com/intl/en/scholar/metrics.html>).

5 Βιβλιομετρικός δείκτης που μετράει τη σημαντικότητα των επιστημονικών περιοδικών για την επιστημονική κοινότητα. Λαμβάνει υπόψη του την προέλευση των αναφορών, και αντικατοπτρίζει τη συχνότητα με την οποία ο μέσος ερευνητής χρησιμοποιεί ένα περιοδικό (<http://www.eigenfactor.org/>).

6 Βλ. για παράδειγμα Amin, M., & Mabe, M. (2000). Impact factors: use and abuse. *Perspectives in Publishing, 1*, 1-6; Bloch, S., & Walter, G. (2001). The impact factor: time for change. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 35*, 563-568; Kurmis, A. P. (2003). Understanding the limitation of the journal impact factor. *Journal of Bone and Joint Surging- American Volume, 85*, 2449-2454; Saha, S., Saint, S., & Christakis, D. A. (2003). Impact factor: a valid measure of journal quality? *Journal of the Medical Library Association., 91*, 42-46.

– διαθέσιμοι βιβλιομετρικοί δείκτες στους οποίους θα μπορούσε να στηριχθεί η επιλογή των «σημαντικότερων» περιοδικών. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στη βάση JCR του 2011 βρέθηκαν μόλις 17 περιοδικά με χώρα προέλευσης την Ελλάδα, τα οποία είναι αγγλόφωνα και, με μία μόνο εξαίρεση, ανήκουν στις ιατρικές επιστήμες.

Προκειμένου λοιπόν να διευκολυνθεί η επιλογή των ελληνικών επιστημονικών περιοδικών που θα ευρετηριαστούν, θεσπίστηκαν κάποια κριτήρια αξιολόγησης. Τα κριτήρια αυτά ισχύουν για όλα τα περιοδικά όλων των θεματικών περιοχών. Ωστόσο, υπάρχουν και κάποιες διαφοροποιήσεις κυρίως στα περιοδικά των ανθρωπιστικών επιστημών και τα περιοδικά τέχνης λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις δίνεται σημασία σε ποιοτικά κυρίως γνωρίσματα του περιοδικού.

Τα γενικά κριτήρια που ορίστηκαν είναι τα εξής:

- i. Θεματική περιοχή: επιδίωξή μας είναι να καλύπτεται – στο μέτρο του δυνατού – το σύνολο των επιστημονικών περιοχών, δηλαδή να υπάρχουν περιοδικά από τις Θετικές, τις Εφαρμοσμένες, τις Κοινωνικές, τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, τις Επιστήμες Υγείας, καθώς και περιοδικά Λογοτεχνίας και Τέχνης.
- ii. Τύποι πηγών: επιστημονικά/ερευνητικά περιοδικά που δημοσιεύουν ερευνητικές εργασίες σε πλήρες κείμενο.
- iii. Αποδεκτοί τύποι πηγών: ακαδημαϊκές, κυβερνητικές, εμπορικές και πηγές μη-κερδοσκοπικών οργανισμών, επιστημονικών ενώσεων και συναφών οργανισμών.
- iv. Κοινό: η ομάδα-στόχος των περιοδικών που περιλαμβάνονται στο ευρετήριο θα πρέπει να είναι πρωτίστως το ερευνητικό κοινό ή οι ειδικοί του χώρου.
- v. Περιεχόμενο: ένα σημαντικό κομμάτι του περιοδικού θα πρέπει να αποτελείται από ερευνητικά/επιστημονικά άρθρα.
- vi. Το περιοδικό να αποτελεί τρέχουσα έκδοση.

Τα ειδικότερα κριτήρια αξιολόγησης για την επιλογή των επιστημονικών περιοδικών είναι τα ακόλουθα:

- i. Ποιότητα περιεχομένου: κάθε περιοδικό που θα συμπεριληφθεί στο ευρετήριο θα πρέπει να υλοποιεί διαδικασίες αξιολόγησης από ειδικούς κριτές (peer-review) ή άλλη κατάλληλη διαδικασία ποιοτικού ελέγχου του περιεχομένου του.
- ii. Γλώσσα: Το πλήρες κείμενο των άρθρων να είναι γραμμένο στην ελληνική γλώσσα.
- iii. Συχνότητα: Το περιοδικό να έχει σταθερή συχνότητα, την οποία να ακολουθεί, τουλάχιστον τα τελευταία 2 έτη.
- iv. Περιεχόμενο: Να υπάρχει σαφής περιγραφή των θεματικών περιοχών που καλύπτει το περιοδικό, του σκοπού έκδοσης και του κοινού στο οποίο απευθύνεται. Να αναφέρονται τα είδη των άρθρων που δημοσιεύει (π.χ. Ανασκοπήσεις, Ερευνητικές εργασίες, Βραχείες δημοσιεύσεις, Βιβλιοκρισίες κλπ.). Να υπάρχει συντακτική επιτροπή, υπεύθυνη για τον καθορισμό των αξόνων της ύλης του περιοδικού, τον συντονισμό (διά του διευθυντή σύνταξης) τη διαδικασία κρίσης, την τελική αποδοχή ή απόρριψη των εργασιών που υποβάλλονται για δημοσίευση.
- v. Δημοσίευση άρθρων: Η δημοσίευση των άρθρων να γίνεται μετά από κρίση. Να αναφέρεται η βασική διαδικασία αξιολόγησης των υπό δημοσίευση εργασιών και να υπάρχουν αναλυτικές οδηγίες προς συγγραφείς.
- vi. Απόψεις βιβλιοθηκονόμων: Θα ληφθούν υπόψη πληροφορίες για τη χρήση των περιοδικών και η γνώμη βιβλιοθηκονόμων ακαδημαϊκών και ειδικών βιβλιοθηκών για την απήχηση των περιοδικών στην κοινότητα που εξυπηρετούν.
- vii. Βάσεις ευρετηρίασης – Βιβλιομετρικοί δείκτες (όπου εφαρμόζεται): Θα λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός των βάσεων στις οποίες ευρετηριάζεται το περιοδικό, καθώς και η κατάταξή του με βάση βιβλιομετρικούς δείκτες, ως στοιχεία ενδεικτικά της απήχησης του περιοδικού.

Ενδεχομένως ορισμένα από τα παραπάνω κριτήρια να μην έχουν εφαρμογή σε περιοδικά Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τέχνης. Για την αξιολόγηση αυτών των περιοδικών, εκτός από τις βασικές προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληροί η έκδοσή τους (π.χ. σταθερή συχνότητα, σύνταξη άρθρων στην ελληνική γλώσσα, ύπαρξη συντακτικής επιτροπής), θα ληφθούν υπόψη και γνώμες ειδικών επιστημόνων και βιβλιοθηκονόμων για την ποιότητα, τη σημασία και την απήχηση τους.

Αποκλείστηκαν εξ αρχής περιοδικά που ευρετηριάζονται ήδη είτε από βιβλιοθήκες είτε από άλλους φορείς (π.χ. Ιατροτέκ), καθώς και ηλεκτρονικά περιοδικά πλήρους κειμένου. Τα πρώτα, για να μην υπάρχουν επανλήψεις και επικάλυψη, τα δεύτερα, γιατί προτεραιότητα του ΗΕΕΕΠΕ είναι να συμπεριλάβει έντυπα περιοδικά, στα οποία η αναζήτηση άρθρων γίνεται μόνο χειροκίνητα και με φυσική παρουσία σε κάποια βιβλιοθήκη.

3.3. Εισαγωγή εγγραφών από έντυπα ευρετήρια

Αξιόλογες προσπάθειες ευρετηρίασης ελληνικών περιοδικών έχουν γίνει στα Τμήματα Βιβλιοθηκονομίας της χώρας, στο πλαίσιο εκπόνησης πτυχιακών εργασιών από τελειόφοιτους φοιτητές. Οι προσπάθειες αυτές, αν και σε μεγάλο βαθμό αποσπασματικές, έχουν οδηγήσει στη δημιουργία ευρετηρίων που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και περιέχουν μεγάλο όγκο πληροφοριών. Επιπλέον, τα συγκεκριμένα ευρετήρια μπορούν να θεωρηθούν ότι συγκεντρώνουν ορισμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά, καθώς: (α) έχουν αναπτυχθεί με φυσική παρουσία των φοιτητών στη βιβλιοθήκη που διατηρεί τα σχετικά περιοδικά και επομένως μπορούμε με σχετική βεβαιότητα να συνάγουμε ότι η τεκμηρίωση είναι ακριβής και εξαντλητική και (β) έχουν συνταχθεί με βάση κανόνες και πρότυπα σε ό,τι αφορά τόσο την περιγραφή των άρθρων όσο και τη θεματική τους ανάλυση και επεξεργασία.

Ωστόσο, τα εν λόγω ευρετήρια, αν και εν δυνάμει αποτελούν αποτελεσματικά εργαλεία πρόσβασης και μπορούν να διευκολύνουν την ανάκτηση του περιεχομένου των περιοδικών που καλύπτουν, μένουν εν πολλοίς ανεκμετάλλευτα και αναξιοποίητα από το ευρύ κοινό, κυρίως γιατί είναι δυνατή μόνο η επιτόπια χρήση τους στον χώρο όπου βρίσκεται το αντίτυπο της αντίστοιχης πτυχιακής εργασίας⁷.

Για τους παραπάνω λόγους, η ομάδα υλοποίησης του Έργου στράφηκε στα έντυπα ευρετήρια που έχουν συνταχθεί από τελειόφοιτους φοιτητές, με σκοπό να μετατρέψει ορισμένα από αυτά σε ηλεκτρονική μορφή και να τα ενσωματώσει στο ΗΕΕΕΠΕ Αναλυτικότερα, στην πρώτη φάση υλοποίησης του συγκεκριμένου παραδοτέου επιλέχθηκαν οι πτυχιακές εργασίες που ευρετηριάζουν τίτλους περιοδικών εκδόσεων που θα περιλαμβάνει το ΗΕΕΕΠΕ, εξετάστηκαν και ελέγχθηκαν, προκειμένου να διαπιστωθεί ότι περιλαμβάνουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, για να καλύψουν επαρκώς την περιγραφή κάθε άρθρου, επιβεβαιώθηκε ότι είχαν αξιολογηθεί επιτυχώς από δύο κριτές εκτός από την/τον επιβλέπουσα/-οντα και ότι επρόκειτο για πλήρη ευρετήρια, χωρίς ελλείψεις στη θεματική περιγραφή και τα λοιπά στοιχεία που αφορούν το άρθρο. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στη θεματική περιγραφή, αλλά και σε άλλες πληροφορίες σχετικά με την αρίθμηση των τευχών, τα στοιχεία του περιοδικού, καθώς και επιπλέον πληροφορίες (π.χ. σημειώσεις για βιβλιογραφία) που αξιολογούνται ως πληροφορίες προστιθέμενης αξίας για τον τελικό χρήστη. Επίσης, λήφθηκε υπόψη η χρονική κάλυψη του ευρετηρίου και προτιμήθηκαν ευρετήρια που καλύπτουν την τελευταία δεκαετία. Ωστόσο, στην περίπτωση περιοδικών με πολυετή παρουσία και για τα οποία ήταν διαθέσιμα περισσότερα του ενός ευρετήρια, κρίθηκε σκόπιμο να συμπεριληφθούν και τα παλαιότερα έτη, ώστε να υπάρχει όσο το δυνατόν καλύτερη κάλυψη των συγκεκριμένων περιοδικών. Συνολικά εισήχθησαν περίπου 2.500 εγγραφές από επτά (7) έντυπα ευρετήρια (Πίνακας 1).

Τίτλοι περιοδικών	Εγγραφές στο ΗΕΕΕΠΕ
Νέα παιδεία	420
Νέα εστία	341
Ορυκτός πλούτος	383
Παρνασσός	763
Τα ιστορικά	155
Δομές	308
Κοινωνική εργασία	153
Σύνολο εγγραφών	2523

Πίνακας 1. Έντυπα ευρετήρια που μετατράπηκαν σε online μορφή.

Όπως προαναφέρθηκε το ΗΕΕΕΠΕ φιλοξενείται σε ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης βιβλιοθηκών ανοικτού κώδικα Koha. Η εισαγωγή των εγγραφών γίνεται μέσω του υποσυστήματος της καταλογογράφησης, στο οποίο ο ευρετηριαστής συνδέεται ύστερα από ταυτοποίηση των στοιχείων του. Τα περισσότερα αυτοματοποιημένα

⁷ Η Βιβλιοθήκη του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης έχει αναπτύξει ευρετήριο άρθρων ελληνικών περιοδικών σε ηλεκτρονική μορφή, για τα περιοδικά που διαθέτει στη συλλογή της (<http://index.lib.teithe.gr:8180/xmlui-2>). Η ανάπτυξη και ο εμπλουτισμός του ευρετηρίου βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στις πτυχιακές εργασίες ευρετηρίασης που πραγματοποιούνται στο Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Ανάλογη προσπάθεια υλοποιείται από τη Βιβλιοθήκη του ΑΠΘ, η οποία διαθέτει τις ελληνικές έντυπες συνδρομές της προς ευρετηρίαση και αναρτά τα αποτελέσματα αυτής της εργασίας ελεύθερα στο διαδίκτυο μέσω του προγράμματος Open Journals System (<http://www.lib.auth.gr/index.php/el/indexes>). Η μεγάλη πλειοψηφία αυτών των εργασιών πραγματοποιείται στα πλαίσια πτυχιακών εργασιών και με τη συνδρομή του διδακτικού προσωπικού του Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης.

συστήματα διαχείρισης βιβλιοθηκών, όπως και το Koha εξάλλου, με την εγκατάστασή τους περιλαμβάνουν τους συνήθεις τύπους συλλογών (βιβλία, περιοδικά, O/A υλικό κλπ.) που δεν είναι κατάλληλοι για άρθρα περιοδικών. Για τις ανάγκες του ευρετηρίου και σύμφωνα με τον τρόπο λειτουργίας του συγκεκριμένου συστήματος, δημιουργήθηκε ένας νέος τύπος υλικού (*Item type*) με τον τίτλο “journal article”, με τον οποίο ουσιαστικά ορίζεται το είδος του υλικού που καταλογογραφείται. Όλες οι εγγραφές εισήχθησαν σε αυτόν τον τύπο υλικού.

Η καταλογογράφηση έγινε με το πρότυπο MARC 21. Με σκοπό την επιτάχυνση της διαδικασίας και επειδή το σύστημα το επιτρέπει, αποφασίστηκε να οριστεί ένα πλαίσιο μεταδεδομένων που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες του υλικού που καταλογογραφείται. Είναι γνωστό το επίπεδο εξαντλητικότητας της τεκμηρίωσης του προτύπου μεταδεδομένων MARC 21 για τα είδη υλικού που καλύπτει. Ωστόσο, οι ανάγκες τεκμηρίωσης των άρθρων ελληνικών επιστημονικών περιοδικών είναι πολύ συγκεκριμένες. Προκειμένου, λοιπόν, η πλοήγηση του καταλογογράφου μέσα στο περιβάλλον εργασίας να είναι ευκολότερη και συντομότερη έγιναν παραμετροποιήσεις στην προεπιλογή του βασικού πλαισίου μεταδεδομένων που ουσιαστικά περιλαμβάνει όλα τα πεδία και υποπεδία του προτύπου. Χωρίς να απαλειφθεί το βασικό πλαίσιο (γιατί αυτό θα προκαλούσε δυσλειτουργία στο σύστημα), δημιουργήθηκε στη βάση του ένα νέο που εκφράζει το επίπεδο τεκμηρίωσης που αποφασίστηκε για το συγκεκριμένο είδος υλικού.

Το επίπεδο τεκμηρίωσης του συγκεκριμένου υλικού συνάδει με τις οδηγίες του προτύπου MARC 21, τους Αγγλοαμερικανικούς Κανόνες Καταλογογράφησης και τις εξειδικευμένες οδηγίες που παρέχει η OCLC. Σε αυτές [κεφ. 3.4 “In” Analytics (<http://www.oclc.org/bibformats/en/specialcataloging.html#CHDBIIAF>) και 76x – 78x Linking Entry Fields – Introduction (<http://www.oclc.org/bibformats/en/7xx/76x-78x.html>)] αναλύεται με παραδείγματα ο ενδεδειγμένος τρόπος καταλογογράφησης άρθρων περιοδικών, δηλαδή, γίνεται αναφορά στα πεδία MARC 21 που είναι αναγκαίο να χρησιμοποιηθούν, προκειμένου να εδραιωθούν οι απαραίτητες βιβλιογραφικές σχέσεις μέσα στις εγγραφές. Στην περίπτωση του υλικού του ΗΕΕΕΠΕ, άρθρα περιοδικών, χρησιμοποιείται το πεδίο 773 (Host item) σύμφωνα και με τις οδηγίες του προτύπου MARC21 και της OCLC με σκοπό: α) να τεκμηριώσει το περιοδικό στο οποίο ανήκει το άρθρο και β) να δηλώσει τη σχέση του άρθρου με το περιοδικό.

Να σημειωθεί ότι η αποδελτίωση των άρθρων στα έντυπα ευρετήρια στις περισσότερες περιπτώσεις ακολουθεί το πρότυπο MLA (Παράρτημα II). Ωστόσο, η περιγραφή των άρθρων στο ΗΕΕΕΠΕ είναι σύμφωνη με τους Αγγλοαμερικανικούς Κανόνες Καταλογογράφησης (Εικόνα 3). Κατά τη διαδικασία της εισαγωγής των εγγραφών, χρησιμοποιήθηκαν μόνο οι πληροφορίες (και κατ’ επέκταση τα αντίστοιχα πεδία) που ήταν διαθέσιμες στα έντυπα ευρετήρια που χρησιμοποιήθηκαν.

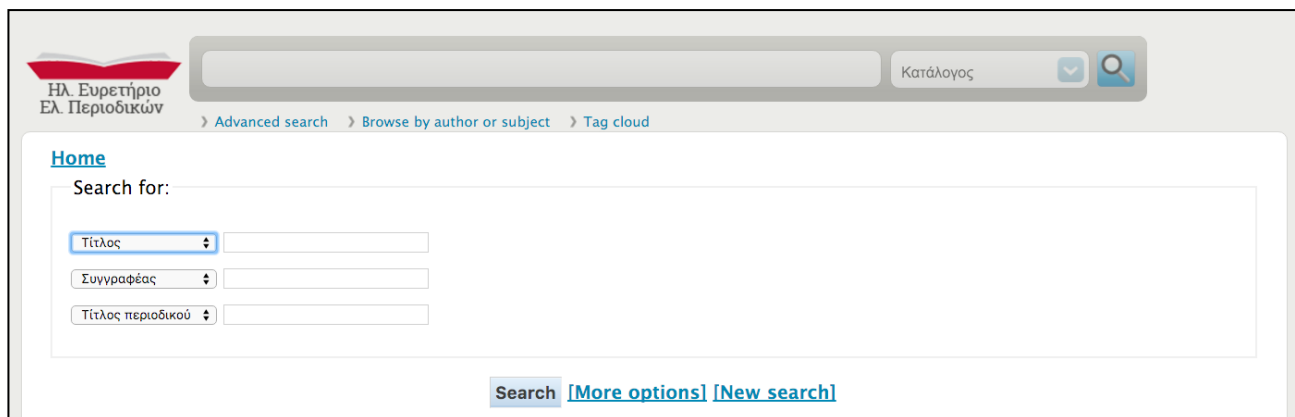
Στη θέση της άρσης / (Record no. 310)

[[view plain](#)]

000 -LEADER	
fixed length control field	00528nab a22001697a 4500
003 - CONTROL NUMBER IDENTIFIER	
control field	GrThTEI
005 - DATE AND TIME OF LATEST TRANSACTION	
control field	20131111141953.0
008 - FIXED-LENGTH DATA ELEMENTS--GENERAL INFORMATION	
fixed length control field	131021s2006 gr 00 0 gre d
040 ## - CATALOGING SOURCE	
Original cataloging agency	GrThTEI
041 0# - LANGUAGE CODE	
Language code of text/sound track or separate title	gre
043 ## - GEOGRAPHIC AREA CODE	
Geographic area code	e-gr
100 1# - MAIN ENTRY--PERSONAL NAME	
Personal name	Καφετάκης, Λάμπης
9 (RLIN)	815
245 14 - TITLE STATEMENT	
Title	Στη θέση της άρσης /
Statement of responsibility, etc	Λάμπης Καφετάκης
650 #4 - SUBJECT ADDED ENTRY--TOPICAL TERM	
Topical term or geographic name as entry element	Ελληνική ποίηση
9 (RLIN)	820
773 0# - HOST ITEM ENTRY	
Relationship information	Αθήνα, τχ. Ιουλ. - Αύγ. (2006), σ. 62
Title	Νέα Εστία
International Standard Serial Number	0028-1735

Εικόνα 3. Άρθρο από το περιοδικό «Νέα Εστία» (εμφάνιση σε μορφή MARC).

Η αναζήτηση των εγγραφών γίνεται μέσω της απλής και της σύνθετης αναζήτησης (Εικόνα 4), με βάση τον τίτλο του άρθρου, τον συγγραφέα, το θέμα, απλές λέξεις – κλειδιά, τον τίτλο ή το ISSN του περιοδικού στο οποίο έχει δημοσιευθεί το άρθρο. Επίσης, μπορούν να τεθούν και επιπλέον περιορισμοί. Από ένα αναπτυσσόμενο μενού ο χρήστης μπορεί να επιλέξει πώς θέλει να αναζητήσει και ακολούθως να εισαγάγει τις λέξεις ή φράσεις στα σχετικά πεδία αναζήτησης που αντιστοιχούν σε αυτό που αναζητά.

Εικόνα 4. Σύνθετη αναζήτηση.

Εικόνα 5. Αρχική σελίδα πύλης.

Η πύλη προσφέρει τη δυνατότητα αναζήτησης στα ευρετηριασμένα άρθρα μέσω του ολοκληρωμένου συστήματος καταλόγου. Η πρόσβαση πραγματοποιείται είτε από το οριζόντιο μενού ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ είτε από την ενσωματωμένη αναζήτηση στην αρχική σελίδα “Αναζήτηση στο ευρετήριο”. Στην πρώτη περίπτωση ο χρήστης μεταφέρεται με εξωτερικό σύνδεσμο στο σύστημα καταλόγου που φιλοξενεί το ευρετήριο και από εκεί μπορεί να επιλέξει το είδος της αναζήτησης που επιθυμεί (Εικόνα 4). Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν επίσης να λάβουν βοήθεια ηλεκτρονικά μέσα από πολλαπλά σημεία πρόσβασης σχετικά με την πλοήγηση στην πύλη, την αναζήτηση στο ευρετήριο και ό, τι άλλο μπορεί να τους ενδιαφέρει (Εικόνα 6).

Καλώς ήρθατε στην πύλη της υπηρεσίας Ηλεκτρονικού Ευρετηρίου Ελληνικών Επιστημονικών Περιοδικών Εκδόσεων (Η.Ε.Ε.Π.Ε.) του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (Σ.Ε.Α.Β.). Μέσα από την πύλη αναζητήστε άρθρα ελληνικών έγκριτων τρεχόντων επιστημονικών περιοδικών μέσω του ολοκληρωμένου συστήματος καταλόγου, περιηγηθείτε στα τρέχοντα ελληνικά επιστημονικά περιοδικά, χρησιμοποιήστε το wiki, ξεφυλλίστε τα εγχειρίδια χρήσης των υπηρεσιών και επικοινωνήστε μαζί μας μέσω διαφόρων καναλιών.

Οδηγός Εγχειρίδιο

2014-10-14

Εγχειρίδιο αναζήτησης στο Ευρετήριο

Κατεβάστε το εγχειρίδιο σε μορφή Pdf
Εγχειρίδιο αναζήτησης στο Ευρετήριο Η πρόσβαση στον κατάλογο (OPAC) πραγματοποιείται από σύο σημεία στην αρχική...

Περισσότερα...

Οδηγός Εγχειρίδιο

2014-10-13

Εγχειρίδιο χρήσης του portal για επισκεπτες

Κατεβάστε το εγχειρίδιο σε μορφή Pdf
Εγχειρίδιο χρήσης του portal για επισκεπτες
Αρχική σελίδα Στην αρχική σελίδα έχουμε τις εξής δυνατ...

Περισσότερα...

Νέα - εκδηλώσεις

Event1 - 2014-04-22
Dolor donec sagittis sapien. Ante aptent feugiat adipiscing. D...

News1 - 2014-04-22
Dolor donec sagittis sapien. Ante aptent feugiat adipiscing. D...

News2 - 2014-04-22
Dolor donec sagittis sapien. Ante aptent

Get connected

Ελληνικά
επιστημονικά
περιοδικά

Λίγα λόγια για το
Η.Ε.Ε.Π.Ε

Εικόνα 6. Ηλεκτρονική βοήθεια – Εγχειρίδια χρήσης, Κατάλογος περιοδικών, Κοινωνική δικτύωση.

Όπως φαίνεται και στην Εικόνα 6, μέσω της πύλης είναι προσβάσιμος και ο κατάλογος των τρεχόντων ελληνικών επιστημονικών περιοδικών. Οι χρήστες μπορούν είτε να περιηγηθούν στο σύνολο των τρεχόντων ελληνικών επιστημονικών περιοδικών εκδόσεων (Εικόνα 7) είτε να αναζητήσουν συγκεκριμένες περιοδικές εκδόσεις μέσω απλής ή σύνθετης αναζήτησης. Τα αποτελέσματα για κάθε περιοδική έκδοση περιλαμβάνουν τα παρακάτω στοιχεία: τίτλο περιοδικού, ISSN, θεματική κατηγορία, URL, βάσεις στις οποίες ευρετηριάζεται, όνομα εκδότη, συχνότητα έκδοσης.

Περιηγηθείτε στα περίπου 500 τρέχοντα ελληνικά επιστημονικά περιοδικά που καλύπτουν διάφορα γνωστικά πεδία. Με σκοπό την παροχή ολοκληρωμένης πληροφόρησης προς τους χρήστες, εκτός από τον τίτλο παρέχονται και άλλες χρήσιμες πληροφορίες για κάθε περιοδική έκδοση: ISSN, πληροφορίες εκδότη, συχνότητα έκδοσης, επιστημονικό αντικείμενο, διαδικασία κρίσης υποβαλλόμενων άρθρων, ηλεκτρονική τοποθεσία και βάσεις ευρετηρίασης του περιοδικού, όπου υπάρχουν.

Για τη συγκέντρωση των τίτλων που συμπεριλαμβάνονται σε αυτόν τον κατάλογο εφαρμόστηκαν συγκεκριμένα κριτήρια αξιολόγησης. Για λεπτομέρειες σχετικά με τα κριτήρια κατεβάστε το [σχετικό αρχείο](#).

Εκτός από τον κατάλογο περιοδικών καταγράφηκαν όλες οι προσπάθειες που έχουν γίνει από βιβλιοθήκες ή άλλους φορείς για την ανάπτυξη ηλεκτρονικών ευρετηρίων ελληνικών περιοδικών. [Δείτε εδώ τον κατάλογο ευρετηρίων και ΒΔ των ελληνικών επιστημονικών περιοδικών που εντοπίστηκαν.](#)

BALKAN STUDIES : BIENNIAL PUBLICATION OF THE INSTITUTE FOR BALKAN STUDIES	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΗ	ΕΚΚΛΗΣΙΑ : ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Περισσότερα... >	Περισσότερα... >	Περισσότερα... >
ΕΛΛΗΝΙΚΑ : ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΘ' ΕΞΑΜΗΝΟΝ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ (REVIEW HELLENIQUE DE DROIT EUROPEEN)
Περισσότερα... >	Περισσότερα... >	Περισσότερα... >

Εικόνα 7. Περιήγηση στα τρέχοντα ελληνικά επιστημονικά περιοδικά.

Μέσω της πύλης δίνεται επίσης η δυνατότητα πρόσβασης στο wiki που αναπτύχθηκε για θέματα θεματικής πρόσβασης (Εικόνα 8). Θεωρήθηκε ότι το wiki θα δώσει το έναυσμα στους συμμετέχοντες οργανισμούς και βιβλιοθήκες να αναπτύξουν πιο στοχευμένα ζητήματα θεματικής πρόσβασης που θα άπτονται της χρήσης του ευρετηρίου σε πραγματικό χρόνο, αφού αυτό τεθεί σε δημόσια χρήση με υπαρκτούς χρήστες και προβληματισμούς που θα προκύψουν από τη χρήση της υπηρεσίας του ΗΕΕΕΠΕ.

Το wiki του ΗΕΕΕΠΕ περιλαμβάνει πέντε (5) λήμματα που αναπτύσσουν την εξής θεματολογία:

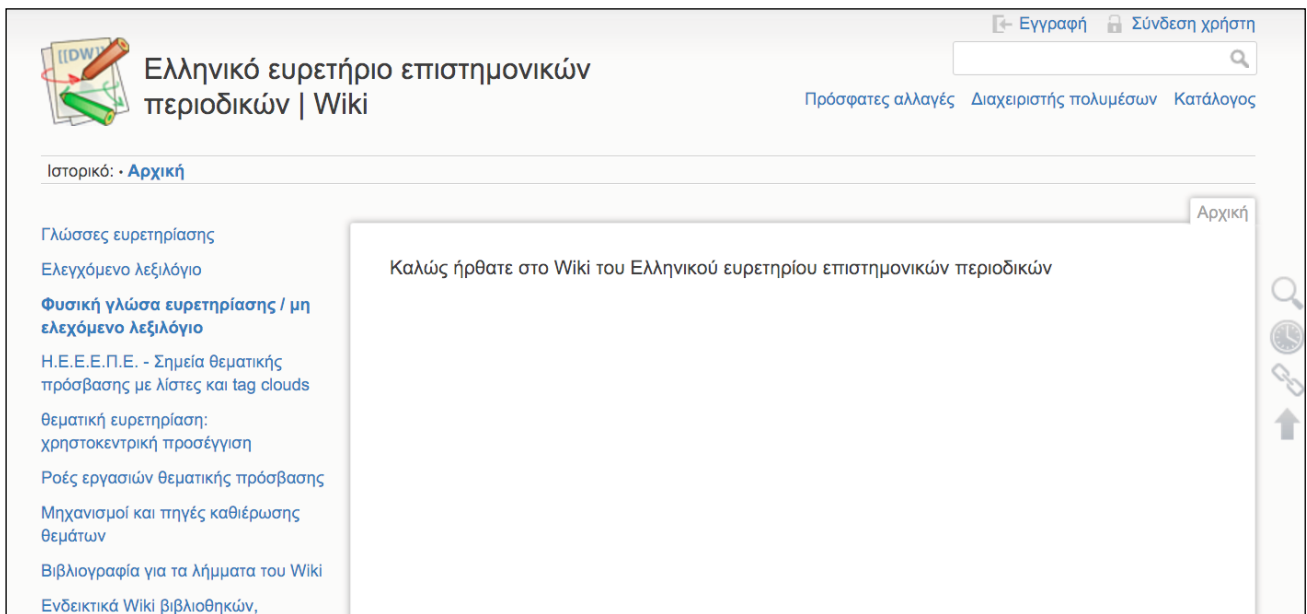
- i. **Γλώσσες ευρετηρίασης:** αναλύονται οι γλώσσες ευρετηρίασης και αναδεικνύεται η σχέση τους με την ανάκτηση πληροφοριών.
- ii. **Ελεγχόμενο λεξιλόγιο:** ορίζεται το ελεγχόμενο λεξιλόγιο.
- iii. **Φυσική γλώσσα ευρετηρίασης /μη ελεγχόμενο λεξιλόγιο:** ορίζεται η φυσική γλώσσα ευρετηρίασης.
- iv. **ΗΕΕΕΠΕ - Σημεία θεματικής πρόσβασης με λίστες και tag clouds:** αποτυπώνεται η διαδικασία ανάκτησης πληροφοριών στα βιβλιοθηκονομικά συστήματα και υπογραμμίζεται η σημασία της χρήσης των εργαλείων Web 2.0 στην ανάκτηση πληροφοριών. Επίσης, παρουσιάζονται τα εργαλεία Web 2.0 του προσωρινού συστήματος του ΗΕΕΕΠΕ για την απόδοση θεματικών προσδιορισμών. Περιέχεται βίντεο στην Αγγλική για καλύτερη κατανόηση της λειτουργίας των εργαλείων αυτών.
- v. **Θεματική ευρετηρίαση: χρηστοκεντρική προσέγγιση:** Αναλύονται οι εργασίες που εκτελούνται κατά τη θεματική ευρετηρίαση που εστιάζει στον χρήστη.

Εκτός από την ενότητα των λημμάτων θεωρήθηκε σκόπιμη η συμπερίληψη επιπλέον πληροφοριών σχετικά με παραδείγματα χρήσης των wiki στις ελληνικές βιβλιοθήκες αλλά και παγκοσμίως. Ο σκοπός έγκειται στο να παρατεθούν ορισμένα καλά παραδείγματα wiki (και το πρώτο wiki που δημιουργήθηκε) που θα βοηθήσουν τους μετέπειτα χρήστες του ΗΕΕΕΠΕ (οργανισμούς/βιβλιοθήκες) να εμπλουτίσουν το υπάρχον wiki. Για αυτόν τον λόγο, δημιουργήθηκε μία ενότητα με κατηγοριοποιημένους συνδέσμους προς:

- wiki ξένων βιβλιοθηκών,
- wiki ελληνικών βιβλιοθηκών,
- wiki like sites (πχ, blogs βιβλιοθηκών, παρόμοια υπηρεσία με τα wikis),
- παραδείγματα wiki in a wiki,
- άλλα θεματικά wiki.

Επίσης, δημιουργήθηκε μία ενότητα η οποία περιλαμβάνει εκτενή ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία για ζητήματα θεματικής πρόσβασης. Το μεγαλύτερο μέρος της βιβλιογραφίας ανακτήθηκε από την πύλη για την επιστήμη της πληροφόρησης e-lis (<http://eprints.rcelis.org/>), ώστε να είναι δυνατή η πρόσβαση στο πλήρες κείμενο των τεκμηρίων στη βάση του πνεύματος του Web 2.0, με σκοπό τον διαμοιρασμό των πληροφοριών και την ελεύθερη πρόσβαση και ενημέρωση των οργανισμών και βιβλιοθηκών που θα συμμετέχουν στο ΗΕΕΕΠΕ.

Συνολικά, η δομή του wiki σχεδιάστηκε με τρόπο που να το καθιστά ένα εύχρηστο εργαλείο επικοινωνίας και κόμβο ανταλλαγής απόψεων γύρω από ζητήματα θεματικής πρόσβασης ή άλλα που ενδέχεται να προκύψουν μελλοντικά μεταξύ των επαγγελματιών της πληροφόρησης που θα χρησιμοποιούν το ΗΕΕΕΠΕ ή/και των χρηστών.

Εικόνα 8. Wiki για την αντιμετώπιση προβλημάτων θεματικής πρόσβασης.

Η πύλη ακολουθώντας τις νέες τάσεις και όλα τα Web 2.0 εργαλεία προσφέρει πολλαπλές δυνατότητες επικοινωνίας:

- ασύγχρονη επικοινωνία με βιβλιοθηκονόμους,
- επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικής φόρμας,
- εγγραφή χρηστών για ενημερώσεις,
- ενημέρωση και follow up της υπηρεσίας μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης.

Τέλος υπάρχει περιοχή ειδήσεων – νέων για ό,τι νεότερο σχετικά με την υπηρεσία, η οποία προς το παρόν δεν έχει περιεχόμενο μια και η υπηρεσία δεν έχει ολοκληρωθεί.

5. Το μέλλον του έργου

Αυτή τη στιγμή έχει δημιουργηθεί ένα απόλυτα λειτουργικό σύστημα καταλόγου που ήδη φιλοξενεί έναν αριθμό άρθρων ελληνικών επιστημονικών περιοδικών και μπορεί να αξιοποιηθεί περαιτέρω. Το ευρετήριο θα μεταφερθεί στον server του HEAL-Link στο ΑΠΘ, όπου θα συνεχιστεί ο εμπλουτισμός του, αρχικά με τη μετάπτωση εγγραφών από τα ευρετήρια που υπάρχουν ήδη στο ΑΠΘ. Πρόκειται για ευρετήρια περιοδικών αρχιτεκτονικής, εκπαίδευσης και λογοτεχνίας, που έχουν δημιουργηθεί από την Κεντρική και κάποιες περιφερειακές βιβλιοθήκες του πανεπιστημίου. Απώτερος στόχος βέβαια είναι το ευρετήριο να χρησιμοποιηθεί και να εμπλουτιστεί από τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες της χώρας, αποτελώντας κεντρικό σημείο καταχώρισης και ευρετηρίασης των ελληνικών επιστημονικών περιοδικών που υπάρχουν στις συλλογές των βιβλιοθηκών. Η ανάπτυξη του ευρετηρίου αναμένεται να δώσει λύση στο χρόνιο πρόβλημα του εντοπισμού ελληνικής βιβλιογραφίας, ιδιαίτερα στον χώρο των ανθρωπιστικών σπουδών, όπου τα ελληνικά περιοδικά παίζουν σημαντικό ρόλο στην ενημέρωση των επιστημόνων και την επιστημονική επικοινωνία.

6. Βιβλιογραφία

- Almeida, P. (2013). The origins and purpose of scientific publications. *JEPS Bulletin: The Official Blog of the Journal of the European Psychology Students*. Retrieved from <http://blog.efpsa.org/2013/04/30/the-origins-of-scientific-publishing/>
- Burke, D L, York, M. C. (1994). The North Carolina Periodicals Index. *North Carolina Libraries*, 52(3/4), 138–139.
- Garfield, E. (1970). Citation indexing for studying science. *Nature*, 227(5259), 669–71. Retrieved from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/4914589>
- Hallman, C. N., & McGruer, J. (1985). Local Periodical Indexes Provide Access to Regional Publications. *Reference Services Review*, 13(2), 35–40. <http://doi.org/10.1108/eb048900>
- Horah, J. L. (1997). The Evolution of a Library Database: From Cards to the Web. *Searcher*, 6(5), 56–60. Retrieved from <http://eric.ed.gov/?id=EJ567732>
- Miller, J., & Kuhr, P. (2000). LCSH and Periodical Indexing: Adoption vs. Adaptation. *Cataloging & Classification Quarterly*, 29(1-2), 159–168. http://doi.org/10.1300/J104v29n01_11
- Reitz, J. (2004). Dictionary for Library and Information Science. *Library Books and Monographs*. Retrieved from http://repository.wcsu.edu/library_books/1
- Sennema, G. (2002). The Christian Reformed Church Periodical Index. *Journal of Religious & Theological Information*, 5(3-4), 119–134. http://doi.org/10.1300/J112v05n03_07
- Stewart, M. M., & Hatton, J. L. (1991). Production of a Periodical Index by a Special Library. *Special Libraries*, 83(2), 92–95. Retrieved from <http://eric.ed.gov/?id=EJ444814>
- Walker, M. A. (2008). Evolution of a State Periodical Index: Converting an In-House Index to a MARC-Based Database on the Web. *The Serials Librarian*, 55(1-2), 184–209. <http://doi.org/10.1080/03615260801970865>

Ασπασία Τόγια

Η Ασπασία Τόγια είναι Επίκουρος Καθηγήτρια στο Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο από το πανεπιστήμιο του Sheffield της Μ. Βρετανίας και είναι διδάκτορας του ΑΠΘ. Έχει διδάξει διάφορα μαθήματα, όπως Εισαγωγή στη Βιβλιοθηκονομία, Πηγές πληροφόρησης: Κοινωνικές & Ανθρωπιστικές Επιστήμες, Πηγές πληροφόρησης: Θετικές και Εφαρμοσμένες Επιστήμες, Καταλογογράφηση, Θεματική Ευρετηρίαση. Έχει πολυετή εμπειρία ως υπεύθυνη ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης στο ΑΠΘ και έχει συγγράψει αρκετά άρθρα, καθώς και δύο διδακτικά εγχειρίδια.

Ελευθερία Κοσέογλου

Η Ελευθερία Κοσέογλου είναι βιβλιοθηκονόμος απόφοιτος της Φιλοσοφικής σχολής του ΑΠΘ και του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης και κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο ειδίκευσης στη Διοίκηση Πολιτιστικών Μονάδων. Εργάζεται από το 1995 στην βιβλιοθήκη του ΑΠΘ.

Ελίζα Μακρίδου

Η Ελίζα Μακρίδου είναι επιστήμων της πληροφόρησης (Ιόνιο Παν/μιο), κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο ειδίκευσης και είναι υποψήφια διδάκτωρ (Παν/μιο Βαρεκλώνης). Την τελευταία 10ετία έχει εργαστεί ως βιβλιοθηκονόμος σε επίπεδο διαχείρισης πληροφοριών και αποθετηρίων σε ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Επίσης, ως έκτακτο διδακτικό προσωπικό στο Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Στα επιστημονικά ενδιαφέροντά της συγκαταλέγονται η ανοιχτή πρόσβαση, τα ψηφιακά αποθετήρια, τα μεταδεδομένα και η ανάκτηση πληροφοριών, η αρχιτεκτονική της πληροφορίας.

Αλέξης Βασιλείου

Ο Βασιλείου Αλέξανδρος σπούδασε Ηλεκτρονικός μηχανικός ενώ απέκτησε το μεταπτυχιακό του στα Πληροφοριακά συστήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Εργάστηκε πολλά χρόνια ως εργαστηριακός συνεργάτης στο ΤΕΙΘ, τμήμα Βιβλιοθηκονομίας καθώς και στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο. Το ερευνητικό του πεδίο αφορά την πληροφορία, τα δίκτυα και το διαδίκτυο.